

Tannlege og teppehandler T Berg



Terje Berg på teppemarked i Teheran. – Tepper er verd det folk er villig til å betale.

Plutselig å være eier av et ledig butikklokale midt i Hamar kan føre til mangt. Først førte det til at en tannlege også ble teppehandler. Videre førte det tannlegen langt ut i verden til ny kunnskap og erfaring i årlige møter med India, Iran og Pakistan. Som igjen førte til politisk indignasjon på hjemmebane og kamp for rettvishet overfor flyktninger. Etter hvert er det også blitt noen adoptivbarn i India. Synlig, sånn midt i Hamar, har det ført til at et falleferdig gammelt trehus ble kjøpt opp, og nå står nesten ferdigrestaurert. Første etasje, fylt med orientalske tepper, ble innviet av den indiske ambassadør for vel et år siden.

– Det huset har gjort meg til millionær, forteller Terje Berg.

– Det er teppehandleren og ikke distriktstannlegen som har nådd dit i livet? bryter Tidende inn for å få det bekreftet.

– ... i gjeld! Da mottok jeg blomster fra banken.

Terje Berg stråler som vårsola på himmelen. Og virker som han storkoser seg med livet. Fra jernbanestasjonen er det bare noen hundre meter bort til «Vikingskipet» der skøyteøpene under OL skal finne sted. Hamargutten viser stolt frem «landsmøtevignetten», mens teppehandleren håper på at flest mulig tannleger har med ektefeller og samboere til byen i oktober. «Det er bortimot umulig å selge tepper til folk som kommer alene».

Nå vet vi jo alle at teppehandlere, især med et orientalsk varelager, er noen skikkelige lurendreiere. Terje Berg virker altfor snill og ærlig for denne type geskjeft. Men det er selvfølgelig bare utenpå, tenker vi innerst inne, der vi sitter midt i teppelageret etter omvisning i et hus gjeldsmillionæren kan være stolt av.

Han begynner med å fortelle, med glede, om by- og bygdelista i Hamar som startet

den kommunale valgkamp med å invitere til dugnad på den gamle «ørnna» han hadde kjøpt. By- og bygdelista inneholdt navn på folk kjent for politiske sympatier fra SV til Frp, og «fint» folk som forfatteren Knut Faldbakken. Da kom journalistene.

– De fikk en knallstart. Jeg tror faktisk de fikk inn 12–15 representanter i kommunestyret. Forresten, det der må jeg sjekke, jeg har det med å doble alt, sier han i et øyeblikk av selvinnsikt.

En telefon til kommuneadministrasjonen bekrefter at det kom inn 6 representanter. – Du skjønner dette huset skulle rives, og så skulle det komme en bilvei sånn tvers gjennom kjøkkenet her.

Vi føler at kommunestyret skal få problemer med den type beslutning i fremtiden. Bergs hus ligger 50 meter fra Kirsten Flagstadmuseet og 100 meter fra Domkirken som om få dager vil være åsted for vigsling av den første kvinnelige biskop.

– Jeg har levert tepper til bispegården, forteller Berg stolt.

– For å komme til saken, hvordan kjøpe persisk teppe uten å bli lurt trill rundt?

– Når man tror man blir lurt, er det fordi man vet for lite. Mange blir også forvirret av den markedsføring som drives, særlig fra enkelte teppehandlere i Oslo. Der heter det stadig opphørssalg med 70 og 80 % rabatt. Dermed tror alle at riktig pris er omtrent halvparten eller enda mindre av det teppet er priset. Glem det med rabatt, sier Berg, – og lær deg heller noe om tepper. Se på sluttsummen. Hvis såkalt takst er 20 000 kroner og du får teppet kjøpt til 6 000 kroner, da har du fått et teppe verd 6 000 kroner. Tepper er å betrakte som kunst, handelsmessig. Det er verd det folk er villig til å betale for det.

– For å finne et passende teppe å ha under salongbordet, setter du deg da ikke ned og studerer i månedvis?

– Det er det vel bare samlere som gjør, innrømmer Berg. – Men de vet ofte mer enn vi som står og selger tepper. Jeg var forresten livredd da jeg startet opp med de første 20 teppene. Jeg regnet med at alle som kom inn i butikken, kunne mer enn meg. Da hadde jeg lest dag og natt i tre måneder.

– Hvis jeg nå står der i butikken, helt blank for kunnskap, hva spør jeg om?

– Et ekte persisk teppe er pr definisjon laget i Iran for hånd. Spør du, får du et ærlig svar. Det du må gjøre i tillegg, er å finne et teppe du synes er pent, og så spørre om kvalitet, knytting, mønster, pris osv, og notere

ned. Deretter går du til en annen forretning. Spør etter maken teppe, still de samme spørsmål og gjør sammenligninger.

– Teppene kommer fra flere land i østen, hva er forskjellen mellom disse? Berg finner frem en murstein av en bok.

– I denne boka kan du finne bildet av nesten hvert eneste teppemønster.

– Det er den du har med på reiser?

– Jeg trenger den ikke lenger. Men du trenger den hvis du skal kjøpe tepper. Sånne små bøker som denne, sier Berg, og viser frem en bok som ser overkommelig ut, – blir man bare forvirret av. Jeg vil gjerne komme med en advarsel. Kjøp aldri tepper av folk som kommer på døra for å selge til deg. Da blir du lurt. Teppene er gjerne av akryl, de kaller det silke, de koster bare 6 000 kroner, men du skal få det for 3 000 fordi de må hjem til Iran. Du prutter og kommer helt ned i 1 200–1 300 kroner og synes du har gjort et fantastisk kjøp. Det teppet er kjøpt hos Hansen og Dysvik til



Før.



Etter.

350 kroner. Dette er en historie fra virkeligheten, understreker Berg.

– Hvordan ble du interessert i tepper?

– En tilfeldighet. Min kone og jeg visste ikke hva vi skulle bruke et ledig butikklokale til. Vi spurte oss litt rundt. Da var det en venn som foreslo persiske tepper. De blir ikke ukurante om du ikke får solgt dem, var hans argument. Jeg trodde han var «spenna gær'n». Dessuten visste jeg ingenting om tepper. «Når du har klart å lære deg andre ting, må du kunne lære dette også», sa han.

– Du reiser selv til de ulike landene og kjøper opp?

– Det er viktig. Jeg plukker ut hvert eneste teppe selv. Er det noe galt med dem, er det min skyld. Det har også noe med smak, farge og design å gjøre. Jeg vet mer enn iranerne om hva som oppfattes som pent i Norge. De kjenner ikke vår smak. Jeg har sett iranere, flyktninger, som har prøvd seg med teppesalg, for alle har familie i basaren. Men det har ikke alltid gått bra fordi de ikke treffer vår smak.

– Hvordan vet du hva nordmenn i alminnelighet liker?

– Til å begynne med var det egen smak som var retningsgivende. Etterhvert, jeg har holdt på i 11 år, har det kommet med erfaring. Man er hjemme hos folk og registrerer hvordan de har det. Og så lærer jeg mye av interiørarkitekter. De bestemmer alt! I samarbeid med interiørarkitekten har han selvfølgelig levert tepper til Tannlegenes Hus i Frederik Stangs gate.

– Måtte jo ha tepper i min egen forening! Da var jeg snill på pris!

– Men siden du nå er mer teppehandler enn tannlege, tyder det ihvertfall på at det går an å leve av dette.

– Det vet jeg ennå ikke. Det er det jeg prøver ut nå. Fra 1. mars i år har jeg arbeidet en dag som tannlege og fire dager som teppehandler, i fjor var det omvendt.

– Nå som tannlegen synes å forsvinne i «himmelranden», hva er det som er så tiltrekkende med teppehandel, er det møtet med nye og spennende kulturer?

– Det siste har betydd veldig mye. Jeg tenkte ikke på det da jeg startet opp. Du vet, det blir laget tepper over hele verden, i Mellom-Amerika, i Sør-Amerika, i Afrika, ikke bare i Østen. Mulighetene er mange.

– Det å reise i «embets» medfør gir kanskje andre kontakter, andre opplevelser, enn pakketuren?

– Det er noe helt annet. Å komme til India alene som turist, må være et mareritt. Første gang jeg var der, var med Norimpod, som ligger under NORAD. De arrangerte felles-turer for importører. Det var veldig nyttig. Etter et par slike turer har jeg klart meg selv. Nå har jeg så god kontakt at jeg kan invitere med meg venner. I fjor feiret jeg 50-årsdagen i India. Da inviterte jeg alle venner som hadde lyst til å betale for turen. Vi ble 10 stykker. Da debuterte jeg som reiseleder. Når man driver handel, blir man kjent med folk, og invitert hjem. Da er man ikke turist lenger. I Varanasi, hinduenes hellige by, foregår 80 % av Indias teppeproduksjon. Der har min kone og jeg tre virkelige gode venner, to teppeprodusenter og en drosjesjåfør som ikke eier nåla i veggen. De bor minst 7 personer på et mindre rom enn dette. Der blir vi invitert hjem. Gjestfriheten er stor overalt.

Men det er også klasseforskjellen, bekrefter han. Og det ene drar det andre med seg, viser det seg.

Kona Karis «hobby» har blitt å hjelpe en katolsk organisasjon, «Daughters of Charity in India», som tar imot foreldreløse barn, holder skole for fattige og gir omsorg og pleie til gamle mennesker forlatt av sin familie. Hun har skaffet oppimot 100 norske familier som har adoptert barn. For bare 600 kroner pr år kan et barn få nok mat, klær og skolegang. – Organisasjonen kan sammenlignes med det arbeidet Mor Theresa driver, sier Berg. – Det er klart at også dette engasjementet trekker oss til India.

Hjemme på terrassen, over en lunsj, blir



Glade barn i Varanasi i India. For bare 600 kroner pr år kan et foreldreløst barn i India få nok mat, klær og skolegang.

vi vist et bilde av det første barnet de selv adopterte, en mager liten jentunge med store skremte øyne. Et bilde noen år senere viser en glad og velernært unge i pene klær.

– Man får perspektiv på ting i møte med disse menneskene, forklarer Kari. Det får Terje til å huske den gangen han kom hjem til Fornebu etter en reise til India. Han følte han hadde «vasset» i menneskelig nød i 14 dager. Den første norske avisen han kjøpte hadde følgende store krigsoversikt: POLSTREIK.

– Det var nød på norsk. Da hadde jeg lyst til å snu.

Kari drømmer om som pensjonist å kunne leve vinterhalvåret i India i tilknytning til «Daughters of Charity». Terje lurer på hva han skal finne på. Han må jo gjøre noe. Enda han påstår at han «er lat av legning». Det til tross, når teppehandleren drar til India «smugler» han gjerne med seg litt medisinsk og odontologisk utstyr.

– Det vi kasserer i tannhelsetjenesten og på sykehus hos oss, er de glade for å få der. Depotene har også gitt meg endel instrumenter. Jeg er livredd hver gang jeg skal gjennom tollen i India. Jeg er redd de skal tro jeg har dette med for salg. Hittil har det gått bra. Jeg burde selvfølgelig få litt mer orden på dette, sier han ettertenksomt.

– Ryktet sier at du også har involvert deg i asylsøker- og flyktningespørsmål?

– Etter å ha reist endel, sett hvordan folk lever i andre deler av verden, forstått at verdens navle ikke er her, og at vi, Norge, er et

sandkorn i ørkenen, blir jeg lettere kjent med utlendinger enn før. Frykten og redselen for utlendinger skyldes uvitenhet, forklarer han. – Ta disse kosovoalbanerne. De er utlendinger, men de er ikke særlig annerledes enn oss. Inni er vi like. En som jeg forsøkte å hjelpe, men som til slutt ble hentet og utvist, ble jeg kjent med fordi han kom til meg som pasient. Når kona og jeg treffer noen vi liker, fortsetter vi å være sammen med dem. Han hadde hele sin familie her og hadde bodd her i fire år. De hadde oppholds- og arbeidstillatelse. Barna gikk på skole. Selv jobbet han på et gatekjøkken. En natt kom fire fulle ungdommer inn der han jobbet. For å gjøre historien kort, fikk en av ungdommene et kutt på innsiden av overleppa, beskrevet av legen som 1 1/2 cm dypt. Ungdommene påstod i retten at de ikke hadde provosert. De hadde bare villet diskutere litt med albaneren. Selv gikk jeg hjem etter rettsmøtet og målte dybden på overleppa mi for sikkerhets skyld. Det som er helt klart, er at han ble dømt for en personskade som er umulig. Min venn, albaneren selv, forklarte i retten at han var blitt provosert av rasistiske utsagn og kranglete fremferd av ungdommen, og at det kom til slåsskamp. På denne bakgrunn ble han dømt for uprovosert vold med personskade til følge og sendt ut av landet. I dag sitter han i serbisk fengsel i Kosovo. Kone og barn er fortsatt her. Dem kan du forresten få treffe.

– Er vi nordmenn rasister?

Berg vil helst ikke svare direkte på det.

– Men vi har ikke mye å skryte av når det gjelder holdninger overfor andre. Vi er jo litt rare, selv vi som bor her i Hamar. Vi snakker sånn som Prøysen. Rasismen den begynner omtrent i ytterveggen hjemme i stua di. Alt som er ukjent, er vi redd. Min personlige holdning er ikke at alle bare må komme hit. Men jeg reagerer voldsomt når myndighetene vil sende 2 000 kosovoalbannere, som allerede er her, hjem. Vi må kunne ha råd til å hjelpe dem til det er trygt for dem i hjemlandet. Vi glemmer ofte at det ikke er her de vil være. De vil hjem. De kommer ikke hit for å leve i sus og dus på sosialomsorg. De er flyktninger. Nordmenn dro ikke til Sverige under krigen for å bli der.

– Ble det for kjedelig for deg å være tannlege, siden du engasjerer deg i så mye annet?

– Det kan hende det er meg det er noe galt med, ihvertfall er det ikke faget. Når jeg tenker på hvilken interesse jeg har fått for tepper etterhvert, var det i grunnen det samme som skjedde da jeg begynte å studere odontologi. Jeg ville egentlig bli arkitekt. Som enkelte andre på 60-tallet fikk jeg så mange artiumspoeng at de måtte brukes til noe. Dessuten var det status. Og interessen kom. Dess mer man lærer om en ting, dess mer interessert blir man, er Bergs livsvisdom. – Jeg syntes det var topp å være tannlege da jeg var ferdig med studiet. Dessuten har jeg likt å arbeide med barn, også litt vanskelige barn med den utfordring det har vært. Etterhvert begynte jeg å få vondt både her og der. Da kom interessen for ergonomi. Det er det jeg driver med nå, dvs jeg er blitt ansvarlig for investeringsbudsjettet for tannhelsetjenesten i Hedmark.

– Du har kanskje bare gjort det vi andre går og drømmer om, nemlig gjøre noe annet før det blir for sent?

– Det er kolleger som kommer til meg og sier «heldiggrisen» som tør å gjøre noe annet. Mange elsker likevel jobben sin. Jeg kunne ikke tenke meg å forlate odontologimiljøet helt. Til det trives jeg for godt.

– Tannlegen i deg har involvert seg i Øst-Europa er vi blitt fortalt?

– Det er også tilfeldig. Det dreier seg om en privat hjelpeaksjon som ble startet på Elverum for å hjelpe en liten by utenfor St Petersburg. De har lite mat og lite klær, og heller ikke nok medisinsk utstyr. Vi har hatt stor etterspørsel og sendt utstyr både til Baltikum og Polen. Jeg visste derfor at



Teppeknytter i en tibetansk flyktningeleir i Katmandu i Nepal.

hvis vi bare sendte det bort dit, kunne vi like gjerne kjøre det på fyllinga. Ingen ville ha kunnet montere det. Jeg må derfor skryte litt av min venn Nils Persson fra Oslo Dental Service som ble med i vinterferien og jobbet uten lønn. Russerne var kjempeglatte. De hadde et kontor på skolen, de hadde tannlegen, men ikke utstyret. Vi kunne ikke snakke sammen, men vodkaen er jo billig, ler Berg. – Vi var også på sykehuset. Det var like elendig der. De hadde noe jugoslaviske utstyr, men ingenting virket. Det bare så ut som tannlegeutstyr.

– Kan de bruke «vårt» utstyr?

– Jada. De har mikromotor. De har turbin. Det går bare ikke rundt. Månedslønna

til tannlegen var forresten 90 kroner. Med den inflasjonen de har og prisnivået, er krisen total om vi ikke hjelper mer enn vi gjør nå. Jeg vil kalle det hjelp til selvhjelp. Hvis vi i Vesten ikke snart forstår vår besøkelsestid, har vi som naboer grunn til å bli redde. De trenger ikke bare økonomisk hjelp, men også hjelp til å lære å tenke annerledes. Den vitsen jeg liker best av dem man får høre, er den om at «vi later som vi arbeider, og staten later som den betaler oss».

Mens vi snakket sammen i hans teppegalleri, har Berg hele tiden lovet å vise videofilm om både det ene og det andre av opplevelser.

– Jeg filmet blant annet i Schliessburg utenfor St Petersburg en gammel mann som kom for å trekke en tann. Det ble gjort helt uten bedøvelse. Jeg tenkte først at dette er vel noe perioopplegg. Jeg kjente på tannen. Den satt godt fast. Mannen fortrakk ikke en mine. Det var helt uforståelig.

Som om det skulle vært planlagt, ringer telefonen. En munter samtale følger. Berg forklarer: – Det var mureren som har gjort peisene. Han skulle til sin tannlege i Oslo. Han tar ikke sjansen på noen her i byen. Kanskje han tror at vi ikke har bedøvelsesvæske her i Hamar? ler Berg.

– Ja, for den har dere vel gitt bort til Russland og Baltikum? Er det noe annet, du driver med, som vi ikke har fått med oss nå?

Berg henviser til kona.

– Hun kan sikkert gi svar på, ihvertfall alt det jeg ikke får gjort.

Foran jernbanestasjonen, ved avreise, står vi begge og tar et overblikk over selve stasjonsbygningen. Vi er i grunnen enige om at restaureringen ser ut til å bli bra. Det er i det hele tatt mye som blir fint nå i før-olympisk tid, og kanskje allerede innen landsmøtetid. På andre siden av gaten ligger et gammelt hus som ingen synes å gjøre noe med. Berg kaller det en skandale, og Tidendes begynner å lure på om han snart kan telles inn blant mangemillionærene, i gjeld.

Det ble ikke tid til videotitting. Ikke fikk vi kjøpt noe teppe. Enda det hadde holdt med å droppe en billigtur til syden. I stedet stod vi der på perrongen med en liten bok om tepper, den som ifølge kjenneren selv, kun var til forvirring.

BT